

**ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับความผูกพันของครู
ต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1**
**THE RELATIONSHIP BETWEEN ADMINISTRATION BASED ON GOOD
GOVERNANCE PRINCIPLES AND AFFILIATION WITH SCHOOL OF TEACHERS
UNDER THE OFFICE OF KHON KAEN EDUCATIONAL SERVICE AREA 1**

วราวุธ ศรีอ้อยพิมาย*

ดร.ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล 2) ศึกษาความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา 4) ศึกษาความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ตามขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 345 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ R.V.Krejcie และ D.W.Morgan และสุ่ม กลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยการจำแนกสถานศึกษา ตามขนาด ประกอบด้วยสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) เปรียบเทียบความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ที่มีขนาดแตกต่างกัน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way analysis of variance หรือ One-way ANOVA) และเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple Comparisons) โดยใช้วิธี Least Significance Difference (LSD)

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” เรียงตามลำดับคือ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า

คำสำคัญ : การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

Keywords : Good Governance

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2) ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาที่อยู่ในระดับ “มากที่สุด” คือ ความผูกพันด้านจิตใจ ความผูกพันด้านการคงอยู่ และความผูกพันด้านบรรทัดฐาน

3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับ “ปานกลาง” เรียงตามลำดับคือ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) การเปรียบเทียบความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน โดยรวมพบว่าความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P < 0.05$) โดยพบความแตกต่างดังกล่าวคือ ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่พิเศษ มีความผูกพันของครูต่อสถานศึกษามากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) To study administration based on good governance principles, 2) To study based on affiliation with school of teachers, 3) To study the relationship between administrations based on good governance principles and affiliation with school of teachers, 4) To study affiliation with school of teachers by school size. The samples were 345 teachers. From the specification the size of the sample from the table fixes example size of R.V.Krejcie and D.W.Morgan and random the sample by Stratified Random Sampling by school classification that follows the size compose small-sized school, The medium-size, The large-sized and the extra large. The instrument used for collecting data was rating scale questionnaire with reliability coefficient of 0.95. A data were analyzed by use a computer program to calculate the Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, the relationship between administrations based on good governance principles and affiliation with school of teachers use Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient, compare affiliation with school of teachers by school size, One-way analysis of variance and Least Significance Difference's method of Multiple Comparisons.

The research findings were as follow:

1) The administration based on good governance principles, as a whole and particular aspect were in “high” level, ranking in order from high to low: the Rule of Law, the Participation Principle, the Moral Principle, the Accountability Principle, the Transparency Principle and the Cost-effectiveness and Efficiency.

2) The affiliation with school of teachers as a whole aspect was in “high” level. Considering each aspect, found that the affiliation with school of teachers was in “highest” level, ranking in order from high to low: Affective Commitment, Continuance Commitment and Normative Commitment.

3) The relationship between administrations based on good governance principles and affiliation with school of teachers as a whole and particular aspect were in “moderate” level, ranking in order from high to low: Transparency Principle, the Participation Principle, the Moral Principle, the Accountability Principle, the Rule of Law and the Cost-effectiveness and Efficiency statistically significant at the .05 levels.

4) The affiliation with school of teachers by school size, found that, the affiliation with school of teachers was statistically significant difference at the 0.05 levels ($P < 0.05$), meet the aforementioned difference affiliation with school of teachers in small-sized school, The medium- sized school, and the extra large-sized school, there is the organizational affiliation with school of teachers more than large-school.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาสตร์ทางการบริหารจัดการเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งตั้งแต่อดีตจวบจนมาถึงในปัจจุบัน การที่จะใช้หลักในการบริหารงานในองค์กรทั้งในภาครัฐ และในภาคเอกชนให้อยู่รอดและยั่งยืนนั้น ทุกๆ ส่วนขององค์กรล้วนพยายามแต่ค้นหาหลักในการบริหารที่จะทำให้เกิดความสำเร็จสูงสุด อย่างไรก็ตามไม่มีที่สิ้นสุด ความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้องค์กรจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนหลักการบริหารองค์กรให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ด้วยเหตุดังกล่าวรัฐบาลจึงได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย “การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542” เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ให้สามารถอยู่รวมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน การปฏิรูปการศึกษาเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นเพื่อให้ได้คนไทยที่มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ต้องอาศัยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้วยระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เต็มประสิทธิภาพ มีบุคลากรมืออาชีพ ลดขั้นตอนการบริหาร บริหารงบประมาณด้วยความโปร่งใสและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

ซึ่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 ได้กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นเฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะนิติบุคคล มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะทำให้สถานศึกษามีอิสระ มีการบริหารงานเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้อง

จัดระบบการบริหารงาน ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงสมควรที่จะต้องใช้การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด นอกจากนี้ Celep (2002 อ้างถึงใน พิสิฐ พูลสวัสดิ์, 2548) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพหรือคุณภาพของสถานศึกษานั้นขึ้นอยู่กับความผูกพันต่อสถานศึกษา ต่อกิจกรรมการเรียนการสอน ต่ออาชีพและต่อเพื่อนร่วมงานของครู ดังนั้นความผูกพันต่อสถานศึกษาของบุคลากร รวมทั้งการอ้างรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ให้คงอยู่กับสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นอันจะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการทำงาน คือ “เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้นำในการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพด้วยเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ควบคู่กับภูมิปัญญาไทย มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2551) ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อศึกษาความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1

4. เพื่อศึกษาความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตามขนาดของสถานศึกษา

คำถามการวิจัย

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 อยู่ในระดับใด

2. ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 อยู่ในระดับใด

3. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

4. ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีความแตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 3,006 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ R.V.Krejcie และ D.W.Morgan และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (ประภาพร ศรีตระกุล, 2550) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 345 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่หาค่าความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และมีค่าความเที่ยง 0.95

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ “มาก” เรียงตามลำดับคือ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า

2. ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา

ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา โดยรวมความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาอยู่ในระดับ “มาก” และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ความผูกพันด้านจิตใจ อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ความผูกพันด้านการคงอยู่ อยู่ในระดับ “มาก” และความผูกพันด้านบรรทัดฐาน อยู่ในระดับ “มาก”

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ในภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับ “ปานกลาง” และเมื่อพิจารณาในหลักการสำคัญ 6 ประการ พบว่ามีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกด้าน เรียงตามลำดับคือ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. การเปรียบเทียบความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ที่มีขนาดแตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ที่มีขนาดแตกต่างกัน โดยรวมพบว่า ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P < 0.05$) โดยพบความแตกต่างดังกล่าวคือ ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่พิเศษ มีความผูกพันของครูต่อสถานศึกษามากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่

การอภิปรายผล

จากการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ “มาก” ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากในกระบวนการสรรหาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่จะเลื่อนให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษานั้น มีวิธีการที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนด และในการปฏิรูปการศึกษาต้องอาศัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้วยระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องตลอดจนนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด อาทิ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย “การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542” อีกทั้งวิสัยทัศน์ในการทำงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับ สุวรรณ ทองคำ (2545), เฉลิมชัย สมท่า (2547), ไพศาล ตั้งสมบุรณ์ (2548), สามารท อินตามูล (2548) พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ส่วน อัมพร พุดมี (2551) พบว่าทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก”

เมื่อพิจารณาในหลักการสำคัญ 6 ประการ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน โดยความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา หลักที่มีความคิดเห็นอยู่มากอันดับแรกคือ หลักนิติธรรม รองลงมาคือ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติงานหรือมีการบริหารจัดการสถานศึกษา ปฏิบัติ

ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในสถานศึกษาตามขอบข่ายภารกิจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นต่อนักเรียนและประชาชนเป็นสำคัญ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ พระราชบัญญัติสภาครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 ได้กำหนดให้วิชาชีพผู้บริหาร เป็นวิชาชีพควบคุม และคณะกรรมการคุรุสภายังได้กำหนดข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วย มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 (2549) อ้างถึงใน อัมพร พุดมี, (2551) จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ เฉลิมชัย สมท่า (2547), นิกร นวโชติรส (2550), อัมพร พุดมี (2551) พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู มีความคิดเห็นที่สอดคล้องตรงกันว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน

2. ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา

ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก ครูมีความรู้สึก ทัศนคติภายใน ที่แสดงออกต่อสถานศึกษาที่ตนปฏิบัติงานอยู่ โดยการยอมรับจุดมุ่งหมาย และค่านิยมของสถานศึกษา แสดงตนว่าตนนั้นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสถานศึกษา มีความเต็มใจที่จะทำงานเพื่อให้สถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อความก้าวหน้าของสถานศึกษา มีความจงรักภักดีต่อสถานศึกษา ต้องการที่จะทำงานกับสถานศึกษาต่อไป ด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่สถานศึกษามากที่สุด อีกทั้งผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่พบว่า เป็นเพศหญิงถึงร้อยละ 60 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ก็พบว่า มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 40 ซึ่งสอดคล้องกับ Mowday, Porter & Steers ที่ได้เสนอแบบจำลองปัจจัยเบื้องต้น และอิทธิพลของความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร โดยเพศ มีความสัมพันธ์กับความผูกพันโดยที่ เพศหญิงจะมีความผูกพันมากกว่าเพศชาย และคนที่อายุมาก มีแนวโน้มที่จะมีความผูกพันสูงกว่าคนที่อายุน้อย เนื่องจากคนที่อายุมากจะมีการสั่งสมประสบการณ์ไว้มาก และมีโอกาสที่จะเปลี่ยนงานใหม่น้อย ซึ่งก็สอดคล้องกับ อรุณี มั่นทัพ (2543), ประดับ

ชัยพฤกษ์ (2543) พบว่าความผูกพันต่อองค์กรของครูอยู่ในระดับ “มาก” ไม่สอดคล้องกับ จันทร์เพ็ญ ลากมากผล (2544) ซึ่งพบว่าข้าราชการครูประถมศึกษา มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับ “ปานกลาง” และ พัชรี ปัญญาเลิศศรีธา (2547) พบว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา มีความผูกพันต่อองค์กร อยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความผูกพันด้านจิตใจอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ความผูกพันด้านการคงอยู่ อยู่ในระดับ “มาก” และความผูกพันด้านบรรทัดฐาน อยู่ในระดับ “มาก” ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความผูกพันด้านจิตใจต่อสถานศึกษาอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก ความชัดเจนในนโยบายการบริหารของสถานศึกษา พฤติกรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา การที่ได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสถานศึกษา จนทำให้ครูรู้สึกว่ามันเป็นส่วนหนึ่งในสถานศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่พบว่า เป็นเพศหญิง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบว่า มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป อีกทั้งการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Mowday, Porter & Steers ที่ได้เสนอแบบจำลองปัจจัยเบื้องต้นและอิทธิพลของความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร โดยเพศมีความสัมพันธ์กับความผูกพันโดยที่ เพศหญิงจะมีความผูกพันมากกว่าเพศชาย และคนที่มียาอายุมาก มีแนวโน้มที่จะมีความผูกพันสูงกว่าคนที่อายุน้อย เนื่องจากคนที่มียาอายุมากจะมีการสั่งสมประสบการณ์ไว้มาก และมีโอกาสที่จะเปลี่ยนงานใหม่ก็น้อย และอมร สุวรรณนิมิต (2541) ก็พบว่าผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรการแพทย์ที่มีอายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงานและตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน มีความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

4. การเปรียบเทียบความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ที่มีขนาดแตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ที่มีขนาดแตกต่างกันโดยรวมพบว่า ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P < 0.05$) โดยพบความแตกต่างดังกล่าวคือ ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่พิเศษ มีความผูกพันของครูต่อสถานศึกษามากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน ด้านบรรทัดฐาน มีความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ($P > 0.05$) แต่ในด้านจิตใจ และด้านการคงอยู่ มีความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P < 0.05$) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีจำนวนทั้งหมด 191 โรงเรียน ซึ่งแบ่งขนาดสถานศึกษาได้ถึง 4 ขนาด เป็นผลให้มีจำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา วัสดุอุปกรณ์ รวมไปถึงงบประมาณ ที่ได้รับนั้นเป็นจำนวนที่ต่างกันด้วย จึงส่งผลให้มีความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีระดับความผูกพันที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งก็สอดคล้องกับ Mowday, Porter & Steers ได้เสนอแบบจำลองปัจจัยเบื้องต้นและอิทธิพลของความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร ซึ่งแต่ละปัจจัยต่างก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยหนึ่งในปัจจัยดังกล่าวคือ ลักษณะโครงสร้างขององค์กร (Structural Characteristic) ได้แก่ ขนาดองค์กร องค์กรชั้นช่วย คงจันทร (2529) ได้กล่าวว่า ขนาด หรือโครงสร้างขององค์กร ก็พบว่ามีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร และอรุณี มั่นทัพ (2543) พบว่าความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความผูกพันที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรชี้แนวทางในการปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเข้าใจที่ตรงกันเพิ่มมากขึ้น

2) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครองนักเรียนหรือวิทยากรท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของนักเรียนให้เพิ่มมากขึ้น

3) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการพิจารณาให้ความดีความชอบผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม โดยคำนึงถึงผลการปฏิบัติงานให้มากที่สุด

4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศกำกับ ติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อย่างสม่ำเสมอ

5) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการประกาศเกณฑ์การประเมินและแนวปฏิบัติในการพิจารณาความดีความชอบให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาทราบโดยทั่วกัน และควรมีการพิจารณาอย่างเปิดเผยโปร่งใสตรวจสอบได้

6) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการวางแผนและสำรวจความต้องการใช้วัสดุครุภัณฑ์ ตลอดจนจนวนควบคุมดูแลบำรุงรักษา ประเมินประสิทธิภาพการใช้วัสดุครุภัณฑ์ของบุคลากรในสถานศึกษาให้มากขึ้น

7) ผู้บริหารควรสร้างความเป็นธรรมในการบริหาร โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน พัฒนาคนให้ตรงกับงาน มอบงานให้ตรงกับความสามารถ

8) สถานศึกษา ควรเน้น การสร้างบรรยากาศความเป็นอยู่ เพื่อให้ครูมีความรู้สึกเป็นกันเอง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

9) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

10) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างให้ครูในสังกัด มีความผูกพันต่อสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น อันจะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิด

1) สถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในสถานศึกษา

2) สถานศึกษาควรสร้างความรู้สึกรักของครูต่อสถานศึกษา ให้เกิดความจงรักภักดีที่จะคงความเป็นสมาชิกในสถานศึกษาต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น

2) ควรมีการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามขนาดของสถานศึกษา

3) ควรมีการศึกษาความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น

4) ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา

5) ควรวิจัยเชิงคุณภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา และความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จันทร์เพ็ญ ลากมากผล. (2544). **ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมโรงเรียนกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- เฉลิมชัย สมท่า. (2547). **การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1. รายงานการศึกษานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- นิกร นวโชติรส. (2550). **การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. รายงานการศึกษานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- ประดับ ชัยพฤกษ์. (2543). **ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- ประภาพร ศรีตระกูล. (2550). **แบบฝึกและเอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชา 217720 ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- พัชรี ปัญญาเลิศศรีธา. (2547). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- พิสิฐ พูลสวัสดิ์. (2548). **วัฒนธรรมองค์การกับความผูกพันต่อสถานศึกษาของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- ไพศาล ตั้งสมบุญณ. (2548). **การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- สามารถ อินตามูล. (2548). **การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- สุวรรณ ทองคำ. (2545). **ศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเทพสตรี.**
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2551). **สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. (แผ่นพับ).**
- อมร สุวรรณนิมิต. (2541). **ผลของปัจจัยด้านการบริหารที่มีต่อความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การของบุคลากรทางการแพทย์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**

- อรุณี มั่นทัพ. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับความผูกพันต่อองค์การของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อนันต์ชัย คงจันทร์. (2529). ความผูกพันต่อองค์การ (Organization Commitment). จุฬาลงกรณ์ปริทัศน์.
- อัมพร พุดมี. (2551). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 2. รายงานการศึกษาระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

